

Õiguskantsler

[ ]

Teie 01.09.2022 nr

Haridus- ja teadusminister
hm@hm.ee
(avaldaja andmeteta)

Meie 14.04.2023 nr 7-5/221265/2302075

Tervise- ja tööminister
info@sm.ee
(avaldaja andmeteta)

Õpilase kooliteekonna korraldamine

Lugupeetud vallavanem, haridus- ja teadusminister ning tervise- ja tööminister

[ ] valla elanik [ ] palus õiguskantsleril hinnata, kas [ ] Vallavalitsus on tema 12-aastasele lapsele koolitransporti korraldades toiminud õiguspäraselt.

Leian, et [ ] Vallavalitsus ei lähtunud lapsele kooliteekonda korraldades hea halduse põhimõttest ([põhiseaduse \(PS\) § 14](#)), kuna jättis hindamata, kas koolitee on lapse elule ja tervisele piisavalt ohutu ([PS § 16, § 28 lg 1](#)) ning selle, kuidas see mõjutab lapse õpivõimet ja -tahet ([PS § 37 lg 1](#)). Vald ei selgitanud välja lapse parimaid huve ([lastekaitseaduse \(LasteKS\) § 21](#)) ega kõiki olulisi asjaolusid ([haldusmenetluse seaduse \(HMS\) § 6](#)).

Korraldades õpilase transporti kooli ja koju tagasi ([haridusseaduse § 7 lg 2 p 8](#)) ning arvestades seejuures, et lapse jalgsitee ei tohi olla pikem kui kolm kilomeetrit ([sotsiaalministri 27.03.2001 määruse nr 36 „Tervisekaitseõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele“ § 7 lg 1](#)), tuleb vallal lähtuda kehtestatud nõuetest. Silmas tuleb pidada õiguse üldpõhimõtteid, võtta arvesse kõiki olulisi asjaolusid ning kaaluda põhjendatud huve ([HMS § 4](#)). Esikohale tuleb seada lapse parimad huvid (LasteKS § 21 lg 1).

Lapsevanem selgitas õiguskantsleri nõunikule, et arvestades kooliteega seotud ohte ja lapse tervises seisundit, sõidutas ta oma last ise. Kuna perele oli see suur koormus ja kulukas, otsustas pere, et laps hakkab käima [teise] valla koolis. [ ] vald on olnud nõus ka [teise] valla lastele korraldama transporti enda kooli.

Võib arvata, et lapse kooliteekonda korraldades lähtus kohalik omavalitsus eeskätt jalgsi läbitava koolitee pikkusest, kuigi kaaluma peab lapse parimaid huve. Selle põhjal võib oletada, et ka mõni teine kohalik omavalitsus võib sarnases olukorras võtta arvesse üksnes jalgsitee pikkuse nõuet, jätta aga arvestamata selle, kas koolitee on ohutu. Praegusel juhul tulnuks lapsel pikalt käia valgustamata sõidutee servas. Palun Haridus- ja Teadusministeeriumil ning

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Sotsiaalministeeriumil analüüsida, kas laste kooliteed puudutavaid nõudeid tuleks täpsustada või täiendada. Ootan teilt vastust hiljemalt 31. augustiks 2023.

Lapsele korraldatud kooliteekond

1. Vahemaa lapse kodust bussipeatusesse on 2,9 kilomeetrit. Selle tee läbimiseks võis lapsel kuluda umbes 40 minutit. Bussisõidule kulunuks omakorda aega 40 minutit (vt [ ]). Selleks et jõuda kell 7.14 väljuvale koolibussile, oleks laps pidanud kodust väljuma umbes kell 6.35 ja ärkama eeldatavalt vähemalt kell 6, et ta jõuaks end ka kooliks korda seada ja süüa.

Liiga varajane ärkamine võib mõjutada lapse õpivõimet ja tervist (vt [N. Gluškova, L. Nelis, E. Nurk. Eesti õpilaste kasvu seire: 2018/19. õppeaasta uuringu raport. Tallinn 2021, lk 62–64;](#) [K. Soo, D. Kutsar. Kuidas elad, Eestimaa laps? Ülevaade 8–12aastaste laste subjektiivsest heolust. Tartu 2020, lk 26–27, 29;](#) [M. Tuulik. Kaotatud unetund toob kuhjaga kahju. Õpetajate Leht 18.08.2017](#)). Avaldaja last mõjutab varajane ärkamine veelgi rohkem, kuna aktiivsuse- ja tähelepanuhäire tõttu võib tema uni olla lühem kui teistel lastel ning on suurem oht unehäirete tekkeks (vt [D. Pacheco, A. Dimitriu. ADHD and Sleep](#)).

2. Lapse kodu ja bussipeatuse vahele jääb väikese liiklussagedusega kruusakattega kõrvalmaantee, millel on lubatud sõita kuni 90 km/h ja mille kohta kehtivad [kõige madalama tasemega \(tase 1\)](#) hooldenõuded. Seega on sõiduki pidurdustekond sellel teel pikem kui hästi hooldatud teedel ning talvel ei pruugi tee olla kogu aeg lume- ja jäävaba. Maanteel ei ole märgistusi, valgustust, kõnniteed ega teepeenart.

Sõiduteel liikumine seab lapse elu ja tervise ohtu. Õnnetusohu on seda suurem, mida halvemad on nähtavus ja teeolud. Sellisel juhul ei ole palju abi ka helkurist või valgusallikast, mida jalakäija ise saab kaasas kanda (vt liikluseaduse § 22 lg 8). Arvestada tuleb ka seda, et 12-aastaselt lapselt ei saa oodata samasugust ohutunnet ja käitumist, nagu on täiskasvanutel.

3. Lapsele oli koolis määratud tugiisik, kes tuli talle hommikuti bussi peale vastu ning saatis teda terve õppepäeva vältel. Lapse psühhiaatri hinnangul võib laps üksinda bussipeatusse minnes pöörduda koju tagasi või teha midagi muud ootamatut, kui miski teda kooliteel ärritab (vt aktiivsuse- ja tähelepanuhäire kohta näiteks [Tartu Ülikooli Kliinikumi veebilehelt](#)).

Kooliteekonna korraldamise kohustus

4. Kohalikul omavalitsusel tuleb korraldada lastele transport kooli ja tagasi koju ([haridusseaduse § 7 lg 2 p 8](#)). Lapse jalgsitee ei tohi olla pikem kui kolm kilomeetrit ([määruse „Tervisekaitse nõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele“ § 7 lg 1](#)). Samas ei saa vald siiski lähtuda üksnes formaalsetest nõuetest (vt [Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi 15.03.2021 otsus haldusajal nr 3-20-1100](#)), vaid peab tagama, et koolitee läbimine oleks lapsele jõukohane ning laps oleks kooli jõudes võimeline keskenduma õppetööle. Kooliteekonna korraldamine on haldustoiming, mille puhul vallal on kaalutusõigus (haldusmenetluse seaduse ([HMS](#)) § 4).

Kaalutusõiguse teostamisel tuleb lisaks õigusaktidele arvestada kõigi oluliste asjaoludega ([Riigikohtu halduskolleegiumi otsus 20.03.2014 asjas nr 3-3-1-87-13, p 12](#)).

5. Kehtivate nõuete eesmärk on tagada lapsele põhihariduse kättesaadavus elukohajärgses koolis. Koolitee ei tohi olla lapse elule ja tervisele ohtlik ega ka liiga väsitav. Kooli jõudes peab

olema laps võimeline õppetööle keskendumata. Seega ei tohiks igapäevane koolimineku olla lapsele kurnav.

Kui vallavalitsus on saanud teada, et lapsele pole koolitee läbimine jõukohane – näiteks tema vanuse, tervises seisundi või teolude tõttu –, tuleb vallavalitsusel olukorda uuesti hinnata. Selleks et vald saaks arvesse võtta lapse parimaid huve, tuleb vallal välja selgitada kõik asjaolud ja vajaduse korral koguda selleks tõendeid omal algatusel ([HMS § 6](#)). Mõistagi tuleb silmas pidada lapse õigusi. Enne otsuse langetamist peab lapse ära kuulama ning küsima tema arvamust ([lapse õiguste konventsiooni art 12](#) ja [LasteKS § 21 lg 2 p 2](#)).

Kaaluda tuleb kõiki lapse asjakohaseid väiteid ja seisukohti. Vajaduse korral peab vald küsima asjaolude kohta hinnangut ka vastava valdkonna asjatundjalt. Kui vald jätab asjaolud arvestamata, peab ta seda põhjendama. Lahendust otsides peaks kaaluma mitut võimalust. Valitud lahendus peaks teenima eeskätt lapse huve (vt ka [A. Aru, K. Paron. Lapse parimad huvid. Juridica 20015/VI, lk 375–386](#)).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks (avaldaja andmeteta): avaldaja, Transpordiamet, Terviseamet,
Tervise Arengu Instituut, kohalikud omavalitsused